

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Suumma [!] de laudibus christifere virginis Marie

Albertus <Magnus, Heiliger>

Colonie, 1502

VD16 A 1357

Quinto de colore capillo[rum]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69610](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69610)

De colore capillorum.

pugna ibi difficilior victoria. vbi atē difficilior victoria maior gloria. igit de pmo ad vltimuz vbi maior pugna ibi maior gloria. igit gloriosior est castitas in calidū q̄ in frigidū ¶ Itē phs. Incōtinēs est q̄ patit̄ r̄ reducit̄. cōtinēs autē q̄ patit̄ nec reducit̄. Insensibilis qui nec patit̄ nec reducit̄. sed mediū virtutis est pati nec reduci. ergo virtuosior est castitas vbi maior passio a d̄o. h̄ autē ē in calidū. ḡ r̄c.

¶ Quinto. de colore capilloz. q̄ fm autores medicine sunt quattuor. scz niger. rubeus. glaucus. canicies. Cū igit glaucus p̄stet ex humore melancolico. canicies autē ex nimia defectōe caloris naturalis r̄ ex abūdantia putridi steumatis. qd̄ plurimuz est in senibz. de illis duobz nō fit questio. sed tm̄ de nigro r̄ rubro ¶ Uidet̄ q̄ capilli eius debeāt esse rubri. Rubedo em̄ attestat abūdantiā colere nō aduste. nigredo autē fit ex abūdantia colerici incensi vel adustione multa sanguinis. qz vt d̄t Galien⁹. Rubedo attestat sanguini. nigredo colerice vel melācolice p̄plexioni Cū igit nobilior sit p̄plexio sanguinea q̄ colerica vel melācolica. color attestat sanguini nobilitate qz erit q̄ attestat colere vel melācolie. igit nobilior rubedo q̄ nigredo. ergo erit in corpore nobiliori. ¶ Itē Gal. qm̄ describit corpus eucratīcū i regni d̄t p̄petēs crassos cogitatioēs fm totā aīalis habitudinē. hec s̄t scz color ex albo r̄ rubro mixt⁹. capilli h̄o rubri r̄ mediocrit̄ crispī in pluribz r̄c. ergo in corpore eucratīco capilli debent esse rubri. Itē in eodē. nā si eucratīcū cerebz existat fm quattuor q̄litates. oīa que dicta sunt habebit. tm̄ mō supfluitates q̄cuqz p̄ palatuz r̄ aures aut nares purgātur. hec habebit moderate. r̄ minime ledet̄ ab oībz que extrinsecus calefaciūt r̄ infrigidāt r̄ siccāt r̄ humectāt existētibz infantibz talibz capilli sunt subrufti. ergo in optimo sibi cōplexionato cerebro capilli debent esse rubri. hoc est autē cerebz nostre d̄ne. ḡ r̄c.

¶ Uidet̄ autē q̄ debeāt esse nigri. Cōstātinus em̄ in pantegni tres causas piloz ponit dicēs. Capilli caput custodiūt. honestāt. r̄ defendūt. quibz si careat hō maxime est inhonestus. et precipue in mulieribus. et iuxta hoc natura facit corpori iuuamēta atqz ornamenta. ¶ Item est cā quare masculī r̄ nō femine barbescūt. qz fumus qui est piloz cā ex natura magis augmētatur. que qz natura nō sufficit expellere r̄ sumere expellit p̄ duo loca. i. p̄ caput r̄ barbā. Unde fit q̄ calidissime femine barbescere videātur. et ecōuerso in masculis frigidis. Uī nō barbescūt eunuchi. qz pdiderūt mēbra calidiora. Pili igit isti facti sunt a natura vt essent ornamenta r̄ iuuamenta ¶ Ex hoc patz qz tres sunt cause piloz. Expulsio fumose supfluitatis aīalis iuuatiua. Defensio a calore r̄ frigore exteriori. Et ornatus capitis. ¶ Quātuz ad p̄mā vtilitatē magis vidētur p̄uenire eucratīco corpori nigri capilli. Si em̄ expulsio supfluitatis nocue est iuuatiua. quecūqz sup-

Capilli rubri
pbantur fuisse.

Capilli pbant
fuisse nigri.

Tres cause
capillorum

Bo p̄ma.

De colore capilloꝝ fo. xvi

fluitas magis est nociua illius expulsio maxime est iuuatiua. s; co-
lericu incēsum z sanguineū adustū magis est nociuū q̄ sanguineus
humor nō adustus. ergo maḡ est iuuatiua expulsio illius q̄ istius
sed ad illius expulsionē seq̄tur generatio nigroꝝ capilloꝝ. z nō rube-
oꝝ. ergo q̄tum ad illud eucraticū corp⁹ magis debet habere nigros
capillos q̄ rubeos. Siltter q̄tuz ad defensionē. nigri em̄ capilli for **Capilli nigri.**
tiores sunt q̄ rubri. Siltter q̄tum ad ornamentū. pulcior est em̄ z
aprior p̄portio extremi ad extremū q̄ mediꝝ ad extremum. opposita
em̄ iuxta se posita magis elucescūt. ergo supposito colore cutis albo
et rubeo magis venustat in capillis nigredo q̄ albedo vel rubedo
¶ Itē q̄tū ad sensuz visus nigredo est ouenientior. qz cōgregatiuū z
visus. rubedo aut̄ vel albedo disgregatiuū. ¶ Itē q̄tum ad signatū z
rubedo em̄ attestatur mobilitati z infirmitati. nigredo aut̄ firmitati
et stabilitati. qz respondet elemento qd̄ est terra. ¶ Itē Constantinus
in pantegni vbi describit corpus eucraticū. sic d̄t. In superiorib; par **4.**
tib; libri meminimus nos dixisse de intēperata p̄plexione corporis.
q̄tum ad p̄plexionē equalis. oportzigit nūc dicere de equali p̄ple-
xione z eius featōe Corpus em̄ equale neq; multū maciduz est neq;
pingue. color eius inter rubeū et albū mediuz. pili ei⁹ in infantia ru-
fi. in puericia z in iuuentute nigri. ergo ad eucraticuz corpus p̄tinet
nigredo in capillis fm̄ Constantinū. ¶ Et sic etiā videt̄ p̄trouesia in **Controuersia.**
ter constantinū z galienū. cū hic nigrū capilloꝝ colorē ponat in equa-
li corpore. ille aut̄ rubeū. Itē eadem p̄trarietas inuenitur inter illos
qui loquūtur de corporis pulcritudine. quozū vnus sic dicit. femi-
neū plene si vis formare decore. p̄formet capiti vultū nature circū-
nus orbem Crimib; irrurilet nitor aurū. ergo vult q̄ capilli debent esse
aurei coloris. Alter aut̄ d̄t sic. Spectandū nigris oculis zc. ¶ Item
in canticis vbi describitur pulcritudo spūalis per exteriorē pulcritu-
dinem. d̄t sic. Come eius sunt sicut elate palmar; nigre quali cornus
ergo videt̄ q̄ ad exteriorē pulcritudinem p̄ quaz interior; describi-
tur pertineat nigredo in capillis. ¶ Quia vt dicit magister Richar-
dus de sancto victo. sup̄ idem verbū et similia Neptalym d̄t seruus
6
emissarius dans eloquia pulcritudinis. qui pulcre hominē interior;
rem eisdē verbis reficit. et exteriorē. dum p̄ exteriora visibilia ad in-
uisibile pulcritudinē intellectū traducit. igit̄ ad exteriorē pulcritu-
dinem per quā hmōi intellectus traducit̄ ad interiorē p̄tinet nigre-
do in capillis. ¶ Item fm̄ p̄plexionē innatā soboles solēt assilari p̄-
7
rentib; z ecōtra. s; videmus q̄ gen⁹ iudeoz vt in plurimū h; nigros
capillos. s; z d̄na nostra. cū fuit de p̄genie iudeoz ¶ Itē veronica p̄ 8
tendit nigrā barbā. z nigros fuisse crines in d̄no. igit̄ in d̄na nostra
sum maxima fuerit similitudo inter ipsos.

De colore oculorum.

Color oculorum
fuit niger. p.

Contra

¶ Sexto. de oculorum colore. qui quadruplex est. scilicet niger subger. Ille enim in pluribus comitatur nigro colore in capillis. qui habentes nigros capillos sunt etiam habentes nigros oculos. et etiam videntur congruere maxime venustati. Unde Spectandum nigrum oculis. Etiam in contrarium videtur quod alius describens pulcritudinem quam ad oculos dicit. Radiat utriusque gemelli luce smaragdina. vel sideris instar ocelli. illi autem colores non sunt nigri. igitur etc. ¶ Item nigredo oculorum. ut dicit Johanniarius puenit ex defectu spiritus visibilis vel perturbacione ipsius. aut ex penuria cristallini humoris. aut quod plurimum recedit interius cristallini humoris. aut ex humore abundanti que est filis albugini oui. aut ex perturbacione ipsius aut ex abundantia qualitatis vici humoris. igitur cum iste color in oculis causetur maxime ex defectu eorum in quibus consistit oculi perfectio ad videndum. ut est spiritus visibilis et humor cristallinus. nullo modo iste color erit eucraticus corporis. De glauco et alijs non fit questio cum attestantur minus nobili complexionis.

R^o ¶ Ad hoc respondendum est quod sex sunt colores cutis ex albedine et rubedine. compositus. niger. citrinus. glaucus. albus. et rubens. Et solus ille qui est ex rubore et albedine compositus. ut dicit Johanniarius est ab equalitate. preceps. alij vero omnes ab inequalitate. Primus est nobilissimus et corpori eucratico determinatus. et sic a Galieno in temperata complexionis positus est. et sibi modo a Constantino in pantegni. Nunc igitur

Ad obiecta tur procedimus in corpore beatissime virginis existisse. ¶ Ad obiecta in contrarium videmus. quod licet color niger sit magis visui congruus ad videndum. non tamen est corpori eucratico determinatus ad habendum. color enim corporis principaliter ordinatur ad corpus subiectum et proprium venustatum et eius complexionem ostendendam que per corpus alienum ad videndum. Item

Uisus cum visus delectetur in pulcro et in luce proportionabili delectabilior et deliciosior est ad videndum. color albus mixtus cum rubro que nigredo. Et non est contrarium quod extremi colores magis sunt sensibili

Contrarium ui et motui. Illa enim preeminencia sumitur respectu alterius videntis. natura enim ut dicit philosophus semper intendit sibi simile. nisi sit ebria igitur color corporis debet determinari potius secundum congruentiam sui subiecti que respectu alieni.

Ad obiectum ¶ Nec etiam obstat quod simplex nobilior est composito. hoc verum est inter res genere differentes. ut anima dignior est corpore. et non est in his in quibus est simplex pars compositi eadem cum altera secundum speciem. cum in his semper dignius sit totum sua parte. Quod autem obijciatur quod debuit esse frigide complexionis et habere colorem illi attestantem dicimus quod non. cum enim

Ad aliud gratia nobilior sit que natura. castitas que totaliter est a gratia nobilior est que ea que est partim a gratia. et que ea que est partim a natura

De oculorum colore Fo. xvij

Et tãto è maior gratia z maiorè potètiã demonstrat. quãto fortiorè vincit naturã quãvis i beata h gine nulla fuit pugna. quia etiã fomes extinc^o fuit in ea Unde tãto fortior fuit z tãto nobilior fuit eius castitas. qñ nec hosti fuit tẽptãdi possibilitas. z nihilomin^o tãto de hoste triũphus glõsior quãto etiã ita caput ei^o struit sub pedibus vt nec ad pĩmũ motũ cupie (cui generaliter subiacet oēs viatores) se ð ipã au^o fuit erigere Nõ ei diminuit rõe victorie nõ possit pugnari sz velle ipugnari z nõ posse resistere. illa etiã sil' glõsissima castitas et laudabilissima fuit q̄ i senũz aliqũe saltẽ motũ cõcupie sedit. z se in aliq̄ subiecta disseminãs exemplariter cõcupiscetiã a multis cordibz et corpibz pfugauit ¶ Ad istud qd̄ obijcit de colore capilloz dicim^o q̄ color i capillis imediatã signat sup dispositõem cerebri. vnde optim^o color i capillis debet determinari fm optimã cerebri cõplexionẽ

Gratiã maior fomes

Castitas

Ad obiectũ

Cõplexio cerebri

Optima aut cerebri cõplexio determinat scdm duos modos Uno mō cerebz optie è cõplexionatũ qñ è optie ordinatũ ad actõz naturã futũ. ita q̄ opatões cerebri maxime ordinãt fm qlitates ad opationes cordis z epatis et stomachi z alioz mēboz pncipaliũ. et fm hoc cerebri debet eẽ calidũ z humidũ. Et hoc mō capilli talis cerebri in isãtibz sũt subruffi. in pueris hõ ruffi seu subruffi vel subrubei. in pfectis hõ rubei. sicut dicit Galien^o i regni autoritate supposita. nõ si eucraticũ. et fm hũc modũ loquebat q̄ dixit. Crinibz irruilet zc Et fm hãc legẽ. pcedũt rones p illa pte Alio mō dicit eucraticũ cerebz fm q̄ è optime dispositũ z ordinatũ ad actiões virtutis aĩalis q̄ proprie sũt i cerebro mediãte spũ aĩali q̄ nascit in cerebro. z fm h̄ calidũ z siccũ debet eẽ cerebri Quia ille due qlitates maxime subseruiunt cognitõĩ. a caliditate em̄ è velocitas apprehẽdi. a siccitate firmitas retinẽdi. a calore è mot^o z mobilitas. a frigore q̄es z imobilitas Itẽ a siccitate firmitas recipiẽdi. siccitas em̄ è bñ terminabilis pprio termino male alieno Hũiditas aut male terminabil' è termino pprio bñ autẽ alieno Et sic p̄z q̄ magis congruit pfectiõĩ cerebri caliditas q̄ frigiditas. vt em̄ Galien^o i regni ostendit frigidiores q̄ oportet cerebri cognitões supflua multa fm pprias effluxiones z capilli in de subruffi manẽtes post multũ tps subascẽdẽtes subtiles z exiles plurimũ et facile a frigidis causis ledunt. et fm tps et fm sp̄es lesiõis satari cõsumũt. z somnolentiores qdammodo sunt icalido aut cerebri cõtraria sũt Et sic p̄z q̄ nobilius è calidũ cerebz q̄ frigidũ A simili mō p̄z q̄ siccũ nobilius è q̄ humidũ Galienus em̄ i regni dicit. siccioris cerebri cognitões nõ supfluũt in effluxiõẽ z sensu pfectiõẽ vigilãtis nature sũt. hũidiores vero plani z nõ oĩno calui sũnt z sc̄si etetes sũt. z supfluxiones multe z somni multi z pfundi Et sic p̄z q̄ nobili^o è cerebz q̄tũ ad virtutes aĩales si fuerit calidus et

De oculorum colore

siccū q̄ si fuerit calidū et humidū. Nā vt dicit Galien⁹ in tegni. Opti-
ma ē cōplexio calida et sicca. p̄mū q̄dē nō sūt abūdātes h̄mōi et s̄sib⁹
p̄fecti et vigilātissimi. p̄ma ḡnatio capilloz cūssima ē eis et plenissi-
ma nigri capilli. Si h̄o humiditas caliditati accidat parz q̄dē sup-
grediētib⁹ vtrisq; mediocritē bon⁹ ē eis color i oculis. vene magne et
supfluitates plūme mediocriter digeste. et capilli recti et subrubei et re-
plet et grauat caput a calefaciētib⁹. Et infra his h̄o noth⁹ sp̄ p̄trarius
In borea h̄o optie digerūt neq; excitari p̄nt ad multū somnū p̄uertē-
tes et grauiter dormientes sūt et plene vigilātes fātasias vidēt et s̄sē-
bus imp̄fecti sūt. Et sic p̄z ex cōiūctione ineq̄litate. q̄ optima cōple-
xio cerebri q̄tū ad virtutes aiāles ē calidū et siccū. et cerebro sic se ha-
bēti debēt capilli nigri. Et h̄ ē q̄d dicit cōstātin⁹ in p̄ategni superiorib⁹
Cū igit cerebz eucratīcū optimē sit ordinatū. vno mō ad actōes p̄tra-
tis aiā. alio respectu opationū p̄tut⁹ natural⁹. Et nobilioz sit opatio
p̄tut⁹ natural⁹ aiā q̄ natural⁹ p̄tut⁹. nobili⁹ ē it cerebz q̄d ē eucratīcū
ad opatōes aiāles q̄ ad opatōes naturales. igit p̄fectissimi et nobilissi-
mi corporis cerebz d̄z esse calidū et siccū. Cū igit corp⁹ domie nostre
fuerit p̄fectissimū fm̄ oīa mēbra. ip̄a habuit cerebz calidū et siccū et
capillos nigros. Et sic p̄cedūt rōes et auctes ad h̄ inducte. Ad hoc q̄d
obiect⁹ de colore oculoꝝ dicim⁹ q̄ color i oculis cū imediate signifi-
cet cōplexionē p̄p̄ij subiecti. p̄culdubio cerebro et calido et sicco de-
terminato determinabitur color oculoꝝ niger. Q̄d aut̄ obiect⁹ q̄ ni-
gredo oculoꝝ cāf ex defectu visibilis sp̄s et penuria cristallini h̄uō-
ris. et eoz in q̄b⁹ marie p̄sistit p̄fectō oculoꝝ. Dicim⁹ q̄ h̄ vez ē. sed
paucitas sp̄s visibil⁹ et h̄uōris cristallini causat a caliditate et siccitate
cerebri. sp̄s ei natural⁹ p̄ueniēs vsq; ad cerebz si cerebz fuerit calidū
maiorē ibi recipit depuratōez et subtiliorē subaz. q̄to at̄ suba subtilior
tāto pl⁹ h̄ēt de forma et min⁹ de materia. et q̄nto pl⁹ substātiā ē sub-
til⁹ et formal⁹ tāto magis ē actiua et fortioris opatōis. et sic a tali cere-
bro trāsmittit visibil⁹ sp̄s ad oculū paucior et subtilior et fortior silī
mō nutrimentū pauci⁹ et subtili⁹ et nobili⁹. Paucitas igit sp̄s et nu-
trimenti q̄tū. s. ad materiā causat nigredinē vt dicit autor. s. ip̄a sub-
litas et paucitas materiē cā ē nobilioꝝ et fortioris opatōis. et sic ta-
les oculi erūt nigri. p̄pter p̄dictoz paucitatē. s. clarioꝝ ad vidēdū
et nobilioꝝ p̄pter s̄sū subtilitatē et nutrimenti puritatē. Et sic bea-
ta virgo in colore cutis fuit alba et rubea mixtim. i capillis autē et in
oculis nigra tēperate fuit. sicut et ei⁹ filiū dilectū speciosissimum for-
ma p̄ filijs h̄oim credimus fuisse coloratum.

Conclusio

Ad obiectum
de colore ocu-
lorum

Solutio

Nota

Questio xvi est de hijs q̄ cōcer-
nūt tā ioseph q̄z mariā q̄ ad nomē. despōsatōez. genealo-
giā et alia vt patebit. ¶ Querit p̄mo de h̄ q̄ d̄t viro Q̄d